

Štěstí statistika Plačkina

I

Anempodist Těrentjič Plačkin, statistik SVC (Správy vodních cest), získal jednopokojový byt. Čeká vás nena-dálá událost, jak říkají kartářky, byt ve státním domě.

Copak o to, Plačkin na něj čekal už přes dvacet let, ale doufal pouze v desetimetrový pokojík. Té-měř třicet let strávil v pětimetrové komůrce vedle kuchyně v jednom víceposchodovém domě s mnoha byty, který pocházel ještě z dob starého režimu. Plačkin vyhlížel byt, jako nějaký nižší důstojník vy-hlíží generálskou hodnost: spíše o tom snil, než že by to očekával, a pokud o tom uvažoval realisticky, Anempodistu Těrentjičovi se jeho přání zdálo příliš troufalé, a tudíž nesplnitelné.

A najednou! Najednou jemu, bezpartijnímu osa-mělému staříkovi (Plačkinovi bylo šedesát let), při-dělili jednopokojový byt v jednom z těch nových úřednických domů. Roli v tom sehrál blíže neurčený obrat ve vysoké státní politice. Poctivé bezpartij-ní pracanty bylo třeba povzbudit. A Plačkin v SVC bezúhonně odpracoval pětatřicet let. Svou kariéru začal jako poslíček a postupně se škrábal nahoru, až dosáhl pozice statistika, to znamená, že v mezích po-zemského bytí uskutečnil všechno, čeho byl schopen.

„Škoda že to přišlo trochu pozdě, kdyby dostal byteček před pěti lety, oženil by se,“ s povzdechem

projevil soucit s Plačkinem jeho kolega a přítel Petr Ignatjevič Netykavkin.

„A proč by se Anempodist Těrentjič nemohl oženit i teď? Je to obstojný chlap, zdravý... ještě si děti pořídí,“ závistivě se uchichtl druhý kolega a téměř přítel Sidor Ivanyč Žvanilov.

Plačkin zářil. A jako by byl opilý nebo rozespálý, nesouvisle žvatlal:

„Ano! Ano! Je to velké štěstí! No konečně! Dvacet let jsem čekal... přesněji řečeno nečekal, ale opíjel se nadějí... nesmyslnou. A sám jsem si říkal, že stejně umřu tady vedle kuchyně.“

„To nic... Teď umřete v pohodlí... ve vlastním bytě,“ jízlivě poznamenal Žvanilov.

„Co pořád mluvíte všichni o smrti! Jen ať žije! Copak je mu osmdesát nebo co?“ rozhořčeně vykřikl Netykavkin.

„Ať žije!“ jednohlasně rozhodli všichni zaměstnanci statistického oddělení.

Záhy Anempodista Těrentjiče zavolali k tajemníkovi stranické organizace. Anempodist Těrentjič zbledl, kolena se mu trochu podlomila, chodbou šel nejistou, vrávoravou chůzí.

„Co je to s vámi, jste nemocný nebo co?“ zeptal se ho jeden ze zaměstnanců úřadu, který chodbou zrovna probíhal kolem něj.

„Ale ne! Zavolali mě k Sergeji Sergejeviči.“

„Ále! Pročpak?“

„To právě nevím. Určitě nějaká nepříjemnost. Proč by si mě jinak nechal zavolat... Jsem bezpartijní. Zrovna jsem se začal radovat z toho, že mi dali byt. A pic ho!“

„Jo, to může znamenat cokoli. Kdyby to byla

nějaká nepříjemnost, zavolali by si vás na personální oddělení nebo k vedoucímu. Tohle bude něco jiného... Stávají se různé případy.“

Anempodist Těrentjič hořce mávl rukou:

„Naše případy jsou všechny stejné. Chytnou tě pod krkem a letíš.“

Tajemník stranické organizace Sergej Sergejevič Šklebov však uvítal třesoucího se starce velmi vlídně. Vedle něho seděl i Bonifatij Dmitrič Větrov z místního výboru. Také on se přívětivě usmál.

„Posaďte se, soudruhu Plačkine,“ vyzval ho ohleduplně tajemník. „Jak se máte?“

„Děkuji, dobře.“

„Nejspíš jste šťastný.“

A tajemník i vedoucí místního výboru se znovu milostivě usmáli.

„Veelmi!“ zadrkotal zuby Plačkin.

„Uklidněte se. Jste nějak moc ostýchavý. Sovětský člověk musí držet hlavu i prapor vysoko!“

Tuhle deklaraci pronesl tajemník a vedoucí místního výboru přikývl.

Plačkin se pokusil čile zvednout hlavu, ale ta se skláněla k zemi.

„Promiňte! Stará výchova... To znamená předrevoluční... Jsem ustrašený od dětství.“

„Co bylo, na to je třeba zapomenout,“ vážně ho přerušil předseda. „Uběhlo čtyřicet let sovětské vlády, je na čase se vzchopit.“

Přátelsky poklepal Plačkina po rameni. Vedoucí místní organizace se usmál.

„No, tak jak?“ žoviálně zvolal předseda. „Musíte vystoupit!“

„Kam mám vystoupit?“ zašeptal Plačkin a vuschlo mu v ústech.

„Ne kam, ale kde!“ odsekl Šklebov. „Na členské schůzi kolektivu... Musíte vzdát dík sovětské vládě, že tak pečuje o lidi... Dostal jste byt?“

„Přesně tak, prosím! Promiňte: ano!“

„Takže musíte vystoupit. Jste jedním z našich nejstarších zaměstnanců... Nastoupil jste ještě za VC.“

„Ano, prosím! Za VC, prosím!“

„Za vás se z VC stalo SVC.“

„Ano... Ale jakpak... Za mě... To bylo před dvaceti lety.“

„No tak to vidíte. Povyprávějte, jak jste u nás pracoval, kdo jste, co jste. O svém životě, vzpomeňte na minulost. Jak jsme před revolucí trpěli a jak dnes žijeme šťastně... Podělte se s mládeží o svou zkušenost... A až se dostanete k tomu, že žijeme šťastně, tak poděkujete za byt.“

„To samozřejmě... provedu. Jenom neumím mluvit na veřejnosti... A vůbec, nejsem toho schopen, pořád se něčeho bojím. Na něco zapomenu a zamotám se. Už jsem přece jenom starý... Na tohle nejsem ten pravý.“

„To nic! Lidé to pochopí. Odpustí vám. Čím obyčejněji to řeknete, tím to bude působivější. Všelijaká cizí slova do toho vkládat nemusíte. Řekněte to rusky, po našem, po dělnicku.“

„Po dělnicku!“ potvrdil vedoucí místního výboru.

„Ach, mám strach! Ještě něco kvůli své politické negramotnosti plácnu. Vždyť já jsem bezpartijní. Na politická školení jsem samozřejmě chodil, ale moje

hlava, když to mám říct bez obalu, nic neudrží... Zvlášť když se někdy mluví o nějakých odchylkách, všelijakých rozvracecích, frakcionářích a pochybovačích... To pak dočista ničemu nerozumím a točí se mi z toho hlava, jako když jsem se jednou plavil padesát kilometrů po Baltském moři, tehdy se mi hlava točila navlas stejně, a taky se mi zvedá žaludek a bodá mě u srdce...“

Šklebov se usmál:

„Tam nebudete muset mluvit o pochybovačích a frakcionářích, ale o bytě, takže se nic strašlivého nestane.“

„A co když se najednou špatně vyjádřím a nepochopí mě? Místo v novém bytě se ocitnu v Lubjance.“

„Ale co vás nemá! V Lubjance! Už je jiná doba. A co byste mohl říct tak nevhodného? Se sovětskou vládou jste spokojený?“

„To víte že jo! Naprosto spokojený... od samého počátku, od sedmnáctého roku. Co já? Celý život jsem pracoval... často jsem dostával odměny za přesčasy, i po práci jsem zůstával. A svou práci, tyhle čísla, mám moc rád. Plat... Plat ujde. Pro rodinu by to asi nestačilo. Ale já sám nic nepotřebuju: jenom kousek chleba a košili s kalhotami. Nic z toho jsem, chválabohu, nepostrádal. Jenom pokud jde o bydlení, to bylo špatné... Ale dočkal jsem se. Třebaže až před smrtí... Skutečný dík patří sovětské vládě a Pánu Bohu... Omluvte mě, jsem poněkud věřící.“

Šklebov a Větrov se shovívavě usmáli.

„To nevadí!“ ozval se povzbuzujícím tónem Šklebov a Větrov pokýval hlavou. „To nevadí! Tamhle

arcibiskup Nikolaj Krutickij má státní vyznamenání, ve Světové radě je... Je to pro nás velmi prospěšný sluha boží... Takže to ukončíme. Vystupte směle, bez jakýchkoli obav. My vás podržíme.“

Zaražený a rozladěný Plačkin vyšel z pracovny a vlekl se po chodbě. Po pravdě nikdy nikde s žádným proslovem nevystoupil, snad až na: „Souhlasím.“, „Ať žije!“, „Výborně.“ I to pronášel skromně, skoro šeptem, uprostřed davu hulákajících a ječících hlasů. Smutně si pomyslel: „To je neštěstí! Vždyť tohle se nedá odmítnout. Jak to mám odmítnout? A co řeknu? Pracoval jsem pětatřicet let, na byt jsem čekal dvacet let. A za jednadvacet let jsem místo jedné místnosti dostal jednopokojový byt se záchodem, koupelnou, kuchyní a předsíní. Děkuju sovětské vládě za její neustálou péči o pracující. Ať žije Ústřední výbor a naše stranická organizace... a místní výbor... a vedení. Nesmím na nikoho zapomenout, jinak to bude hotové neštěstí... Ano, tak to řeknu.“

Ten samý zaměstnanec, který ho předtím míjel na chodbě, se zase zeptal:

„Tak co? Nějaký malér?“

„Je to špatné, kamaráde. Nakázali mi, abych vystoupil na členské schůzi s proslovem: o životě, o práci, taky prý abych poděkoval sovětské vládě a tak!“

„No, to ještě není taková tragédie. Prostě vystoupíte. Čert je vem. Rádi se před našinci naparují. Podívejme! Člověk dvacet let čeká na byt, a nakonec ho dostane. Poděkuj jim, ničemům.“

„Tiše! Tiše!“ polekal se Plačkin a rozhlížel se

kolem. „Co jsem já? Nevýznamný zaměstnanec... ještě bych dvacet let čekal, kdyby mi Pán Bůh život prodloužil.“

„Ty jsi ale! Právě že Plačkin!“ Zaměstnanec si odplivl a přičinlivě pospíchal dál.

A Plačkin se za ním díval.

„To se mu to plive! Uchytil se tu z protekce a hned dostal pěkný místo: nic nedělá, jenom po chodbách a po kantýnách pobíhá a měsíčně si nahraje osm set rublů. Pěknej opozičník, pámbu ho netrestej!“

A v tajemníkově pracovně si Šklebov s Větrovem vyměňovali na Plačkina svoje názory.

„Správněj stařík. Opravdový, poctivý obyčejný člověk!“ přesvědčivě prohlásil tajemník.

„Oddaný stařík,“ podpořil ho vedoucí místního výboru.

„Trošku té náboženské nátury v něm zůstalo, ale co s tím naděláme! To je tím věkem. Ostatně pravoslavná církev se v mnohém napravila, zrevidovala svoje postavení, drží takříkajíc krok.“

„Absolutně drží krok,“ potvrdil vedoucí místního výboru.

„Příkladný stařík. A odpovědných zaměstnanců si upřímně váží, a ne z patolízalství... To je hned vidět!“

„Z patolízalství ne!“ přesvědčivě zvolal vedoucí místního výboru.